

Leto VIII.

V Ljubljani, 17. februarja 1912.

Štev. 2.

BOŽENA NEMCOVA.

M. G.

Ženska volilna pravica.

Zavedno in delavno ženstvo vseh krajev in vseh delov sveta se z največjo vnemo zavzema za to, da doseže že davno zaslužen enakopravnost med moškim in žensko ter v prvi vrsti da dobi volilno pravico v občinske svete, v deželne in državne zbore. Danes imajo ženske volilno pravico za državni zbor v Avstraliji, v Novi Zelandiji, na Finskem in v zadnjem času na Norveškem. V vseh kulturnih državah pa vlada najživahnejša agitacija in najvztrajnejše delovanje za žensko volilno pravico ter je pričakovati vsaj v nekaterih državah v doglednem času velikega preobrata in lepih uspehov v tem oziru.

V Avstriji se najvztrajneje in z največjo energijo potezajo za žensko volilno pravico Čehinje, na čelu jim gđni. meščanski učiteljici Franta Plaminkova, Marie Tumova iz Prage ter ga. Zdenka Wiedermannova-Motyčková iz Brna, ki izdaja tudi izvrstno urejevani politični tednik »Pravo ženy«. Čehinje prirejajo na vseh koncih in krajih svoje domovine politične in manifestačne shode in oddajajo peticije za žensko vol. pravico. Bile so že same na Dunaju pri ministrskem predsedniku baronu Gautschu ter so celo že parkrat same kandidirale v deželni zbor. Gotovo je, da si Čehinje s svojim resnim, treznim in vztrajnim delom pridobivajo čim dalje več pristašev. — Tudi dunajski Frauenstimmrechtskomitee pod načelništvom gospe Nini Fürthove je jako delaven. V kratkem priredi na poziv avstrijskih Poljakinj ta dunajski odbor za žensko vol. pravico velik kongres, ki se ga udeleže zastopnice vsega avstrijskega ženstva. Zastopane bodo v prvi vrsti Poljakinje, Čehinje in tudi Slovenke. Ta kongres se ima posvetovati, kako bi bilo možno čim prej ženskam doseči politično enakopravnost.

Anglija. Gibanje za žensko volilno pravico ni danes nikjer tako silno kakor na Angleškem. Vedno in v vsakem oziru to gibanje sicer ni simpatično, ali gotovo je, da vztrajnost in energijo angleških feministk občuduje ves svet. Ne oziraje se na posamezne nezdrave izrastke tega gibanja, moramo priznati, da

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

je angleška propaganda ženske volilne pravice zelo dvignila splošno zanimanje za to vprašanje. Nedvomno se bo morala Anglija kmalu prav resno baviti z rešitvijo tega vprašanja. Velika Britanija ne bo prva, ki vpelje žensko volilno pravico, ali njen zgled bo vsekakor močnejše vplival, kakor n. pr. finski.

Volilno gibanje žensk je imelo začetkom l. 1911 v angleškem parlamentu 407 pristašev in 75 izrečnih nasprotnikov. Že pred tem, l. 1910, je sprejela zbornica z večino 110 glasov »conciliation bill«, t. j. načrt volilnega zakona za ženske, ki si same služijo svoj kruh. Ministrski predsednik Asquith, sam strasten nasprotnik ženske volilne pravice, je tudi obetal, da hoče dati ta načrt na dnevni red novega parlamenta. Tako bi bil milijon žensk dobil volilno pravico, saj so bili Asquith in njegovi pristaši v veliki manjšini. Toda v prestolnem govoru ni bil načrt za žensko volilno pravico prav nič omenjen, vsa zadeva se je zopet odložila, sūfrazetke so med tem pridno prirejale shode in nabirale prispevke za agitacijski fond. A tudi nasprotniki niso mirovali. Pred dvema mesecema je ministrski predsednik Asquith naznanil, da hoče predložiti parlamentu načrt volilne reforme, po katerem bi imel vsak državlján dobiti volilno pravico. Izrečno pa je naglašal, da angleške državljánke po njegovem mnenju niso angleški državljáni. Vendar pa bo zakonski načrt tak, da ga lahko popolni parlament po svojih nazorih. Vsled tega so nastala velika nasprotstva med min. predsednikom in med finančnim ministrom Lloydom Georgem, ki je pristaš ženskega volilnega gibanja. Nekaj časa se je bilo bati zaraditega celo ministrske krize. Občinski svet v Dublinu je enoglasno sklenil, da pošlje osebno svojega župana v parlament, kjer naj odda peticijo za žensko volilno pravico. To se je tudi zgodilo. Sedaj si je Asquith izmislil nekaj novega. Zahteval je od odbora, ki je predložil načrt za žensko volilno pravico, naj izdela nov načrt, po katerem bi izvajale žensko volilno pravico vse ženske sploh. Tako bi bilo v Angliji najmanj 11 milijonov volilk. To pa je storil Asquith samo zato, da bi stvar zavlekel in pa ker je vedel, da bi takega volil. zakona zbornica ne odobrila. Temu je sledil protestni shod 9000 žensk v »Albert Hallu« in takoj nato velikanska poulična demonstracija, zaradi katere je bilo 200 žensk obsojenih na dvamesečni zapor. — Angležinje se bore že leta in leta z vsemi dopustnimi in nedopustnimi sredstvi za svoje pravice. Vse kaže, da bo ta boj kmalu z uspehom dobojevan.

v korist Družbe sv. Cirila in Metoda!

Nemčija. Nemške ženske slave letos desetletnico svojega delovanja za žensko volilno pravico. L. 1902 se je ustanovilo v Hamburgu »Društvo za žensko volilno pravico«, kateremu sta načelovala ga. dr. Anita Augsborg in ga. Lida Gustava Heymann. Že l. 1904 se je vršil v Berlinu svetovni ženski kongres za žensko volilno pravico, kateremu je predsedovala pokojna Susan B. Anthony in ki so se ga udeležile ženske vseh delov sveta. Danes so že po vsej Nemčiji obširne organizacije za žensko volil. pravico, ki uživajo tudi v političnih krogih velike simpatije.

Na Švedskem se je prejšnja konservativna večina, ki je bila proti ženski volilni pravici, skrčila na 22 glasov. Švedski kralj sam pa je naglašal v svojem prestolnem govoru, da bi bilo le pravično in državi koristno, ako bi tudi ženske volile ter da poda vlada drž. zboru predlogo o ženski vol. pravici. — Občinsko volilno pravico že imajo Švedinje ter je bilo pri zadnjih obč. volitvah izvoljenih 40 obč. svetovalk raznih političnih strank.

Na Norveškem imajo žensko državno poslanko, učiteljico Rogstad, ki je bila predlani izvoljena za poslanca namestnico. Izvolita se namreč v vsakem volilnem okraju poslanec in njegov namestnik. Tako je poslanka Rogstad pri vojni proračunski debati govorila svoj prvi govor za svetovni mir. Pri občinskih volitvah je bilo izvoljenih 44 obč. svetnic in 178 ženskih namestnic v kmetijskih občinah. V mestnih občinah je bilo izvoljenih 166 obč. svetnic in 166 namestnic.

Na Danskem dobé v kratkem nov volilni red, po katerem bo smel voliti in biti izvoljen v parlament vsakdo, ki je dopolnil svoje 25. leto. Občinsko volilno pravico že imajo ženske in opravljajo tudi javne uradniške službe.

Na Francoskem je volilno gibanje še mlado; vendar pa lepo napreduje in se kažejo zadostni uspehi. V Lyonu so dosegle ženske, da je magistrat sprejel njihovo resolucijo za svojo in je sam izročil drž. zbornici peticijo za žensko volilno pravico.

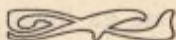
V Islandiji je bila že določena stvar, da dobe ženske volilno pravico. Toda islandska zbornica je bila razpuščena, preden se je razpravljalo o volilni predlogi.

V Kaliforniji ni volilne dolžnosti, vendar pa se vpisujejo ženske v velikem številu v volilno listo ter potem tudi volijo.

V splošnem lahko rečemo, da je ženstvo jako pridno in se vztrajno zavzema za svoje pravice. Vendar pa so večinoma po

Zahtevajte Molinsko žitno in sladno kavo!

vseh deželah le izredno delavne, energične in idealno navdušene posameznice, ki se trudijo z vsemi silami in z največjim naporom, da bi dosegle ženstvu to kar mu gre. Če bi se vse ženske brigale za svoje pravice in bi se zavedale svojih dolžnosti in potem tudi svoje vrednosti, tedaj bi danes marsikje vladala popolna enakopravnost.

I. VALENTINOVICH:

Mlada mati.

Smejala meni si se v pest,
mi hlinila ljubezen Ti si;
toda vesela nič več nisi,
vzbudila se je v Tebi — vest!

Zapustil te je ljubi zdaj
in dete ziblješ, mlada mati;
toda zaman je žalovati:
minolih dni ne bo nazaj!...

ZAGORKA:

Na zahodu.

Vidim in vem, da ste najplemenitejši človek, ali vendar ...
»Vendar? Končajte, Margareta!«

»Moram vas odbiti.«

Zrak je vzdrhtel od njenih besed in potem je bilo vse tiho.

— — Ona se je zagledala v rožni grmiček, ki je poganjal kraj njenih nog, a on v vrtnarja, ki je koncem vrta obrezoval sadno drevje.

»Margareta ... ali res ... resnično me odbijate ... zametate mojo ljubezen?«

»Kolika sreča, da bi jo mogla sprejeti! Toda saj veste, da sem že ljubila ...«

»Ali tega je že dolgo.«

»Dolgo, ampak zame ni minilo.«

»Vi hoté zametate življenje.«

»Oh, moje življenje je končano.«

»To ni mogoče. Polna ste še mladega, svežega življenja.«

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

»Po zunanosti sodite.«

»Ta vaš lep obraz, vaše črne, žarke oči, vaš mladi stas... Kaj to govorite, Margareta? Vaše življenje se še niti začelo ni.«

»Ali poznate primero o lepem rudečem jabolku, ki je znotraj gnilo? Tako je tudi pri meni: Mlado telo, ali v njem se je utrnilo življenje.«

»Cenim človeka, ki ste ga ljubili, nad njegovim grobom se me polasča čustvo spoštovanja in žive simpatije. Spoštoval sem njega in vas enako. Tri leta so minila, odkar ga ni več. V tem času sem vas vzljubil, pa sem mislil, da me imate tudi vi nekoliko radi, Margareta.«

»O, rada vas imam, Andrej, ali ne ljubim vas!«

»Zdi se mi, da vas dobro razumem.« Vstal je ter stopil pred njo. »Ne morem vam povedati, kaj občutim!«

»Odveč bi bilo, da mi pravite o tem.« Iztegnila je proti njem svojo malo, belo roko ter ga pogledala s solznimi očmi, toplo, sestriško... Andrej se je nagnil k njej, poljubil je roko, potem je počasi odšel po poti iz vrta. Margareta, sedeča na naslanjaču, si je podprla z desnico glavo in je zamišljeno gledala za njim. Odmev njegovih korakov se je razpršil v zraku in je zamrl v tihem vetrecu, ki se je igral z njenimi lasmi okoli bledega lica.

* * *

Margareta je sedela v svojem starem naslonjaču v senci na vrtu. Pravkar so vzcvete prve vrtnice, ona pa je bila bledejša kot navadno. Na zahodu je tonilo solnce; dekle ga je spremljalo s trudnimi, ugaslimi očmi.

»Kako vam je, Margareta?«

»Hvala, dobro; a vi, Andrej?«

»Dobro.«

»Sedite, pa glejte, kako lepo zahaja solnce...«

»Jaz ljubim zahod solnca, Margareta...«

»Tudi jaz; ali videla sem ga samo enkrat!«

»Mogli bi ga videti še drugič.«

»Solnce vzhaja samo enkrat na dan... tudi moje solnce je zašlo, pa ne vzide nikdar več.«

»Pustiva tak pogovor, Margareta. Odločil sem se, da vam še enkrat izpregovorim o najini zadevi. Vi ginete, umirate, a jaz tega ne morem gledati. Vzbudite se... bodite mi samo malo dobri. Potapljate se v preteklost, a ona vam izpodjeda življenje. Pozabite!«

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

»To sem si rekla gotovo že stokrat. Ali morem kaj za to, če srce neče ubogati?«

»Dajte, da vam pomagam pozabiti, kakor drugi otrok pomaga materi pozabljati boleost nad izgubljenim prvim...«

»Ne morem — to je ves moj odgovor. Ljubezen enega otroka bi mogla prenesti na družega, ali ljubezen enega moža na družega, ne — to ne gre!«

»Ali zakaj, zakaj ne?«

»Poslušajte me. Pridete k meni, da se nekaj pogovoriva, da me pozabavate; trudite se, da bi mi ustregli, a dosežete ravno nasprotno. Odpirate mi tihe rane...«

»Jaz? S čim?«

»Ko me gledajo vaše oči gorko — se spominjam njega; kadar zro name očitajoče, me zopet spominjajo njega. Ko mi poljubljate roko — se spominjam njega. Tako je on delal, tako je on gledal. Povsod on, in zopet on. Kadar mi govorite o ljubezni, mi zadržti srce — toda za njim. Saj mi je on tako govoril; in namesto da gledam vas — vidim vse bolj živo njega. Namesto da čutim ljubezen za vas, me duši moreča bol za njim, in čim bolj se mi približujete, tem bolj ste mi oddaljeni in tem bližje mi je on. Prvi vaš poljub bi zanetil plamen hrepenenja za njim, a vas bi z grozo odbila. Zato si ne skušajte pridobiti moje ljubezni, ker vsak vaš poizkus me le še tem tesneje združuje s preteklostjo. Saj pač sami veste, da boleost ni ozdravljiva, ako požene globoke korenine.«

Andrej je vstal in jo je prijel za roko. — »Zbogom, Margareta!«

»Samo malo še. Ne jezite se. Ali vidite tam na zapadu ona dva divna rudeča žarka? Kako sta lepa; prva znaka zahajajočega solnca.«

Pogledal jej je v obraz in je opazil na njem dve veliki rudeči lisi.

»Da, to so prvi znaki mojega zahajajočega solnca,« je vzdihnil in je tužno zrl na oni dve lisi. Potem pa se je hitro poslovil in je odšel. Ko je stopil na cesto, je solnce pravkar izginjalo za gore. Andrej je gledal otožno za njim...

Bilo je povsod vse tiho; cvetke so tajinstveno izdihavale svoj dehteči dih, a vetrič jim je ljubimkal glavice. Margareta je ležala v svojem naslanjaču kakor kip. Bila je belo oblečena, bledih, upalih lic, ugaslih oči in nepremična kakor mramor. Strmela je v solnce, ki je od zahoda sem vprlo vanjo svoje krvave žarke.

ki se prodaja v korist narodnih društev!

Solnce se je čim dalje bolj rumenilo, deklica pa je bledela; solnce je padalo vse globlje in globlje, ... njen dih pa je postajal vse krajši in krajši ... dve solnci na zahodu, dve solnci v umiranju!

Vse tiho ... cvetke so tajinstveno izdihavale dehteči vonj, a vetrič jim je nežno poljubljal mlade glavice. Tiho, neslišno je izdihnil poslednji dih dveh solnc — vsako na svojem zahodu ...

MANICA:

Pod klancem.

(Povest.)

(Konec.)

Dkega večera — bilo je ravno tri tedne po poroki — se je zdel mladi Klanškovki njen Janez posebno slab. Glasno in votlo je hropel, po čelu pa so se mu prikazovale znojne kaplje. Žena mu je prigovarjala, naj leže v posteljo, kar je tudi takoj storil. Že iz tega je lahko sklepala, da je Janez zelo bolan. Zato se pa žena po končanih večernih opravilih ni upala vleči, ampak sedla je poleg moževe postelje. Janez jo je takoj vprašal:

»Ivanka, zakaj ne greš počivat?«

»Janez, bojim se, da bi ti ne postalo slabo. Tako čudno bled se mi zdiš.«

»Bodi brez skrbi, Ivanka. Res se čutim nocoj precej slabotnega, toda posebne sile mi ni. Če bi pa ponoči kaj potreboval, te že pokličem.«

Žena je vedela, da bi se mu zamerila, ako bi ga ne ubogala. Spravila se je v posteljo in ker je bila trudna, je kmalu trdno zaspala.

Šele ko je zazvonilo v šmartenski cerkvi jutranjico, se je zbudila mlada Klanškovka. Urno se je dvignila ter se nagnila k Janezu, ki je ležal v svoji postelji k zidu obrnjen.

»Janez, ali ti je že kaj bolje?«

Nič odgovora.

»Janez,« je zaklicala glasneje in ga začela tresti, toda Janez ni niti odgovoril, niti se premaknil.

Prestrašeno ženo je obšla grozna slutnja. Bliskoma je vrgla krilo nase in bežala vun iz hiše tja proti sosedu Špelkovcu.

Zahtevajte cikorijo

Pri Špelkovcu so še spali. Na glasno trkanje pa se je gospodar takoj zbudil, in spoznavši prestrašeni glas svoje sosede je hitro vstal in nič dobrega sluteč hitel za njo h Klanšku.

Stopivši v hišo je prižgal svečo, stopil k Janezovi postelji, posvetil mu v obraz, pretipal mu roke in život, nato pa se obrnil k zadaj stoječi preplašeni Klanškovki ter dejal s kolikor mogoče mirnim glasom :

»Ivanka, udaj se v božjo voljo. Janez je že prestal ta svet. Njegovo mrzlo telo spričuje, da je sklenil že pred polnočjo!«

Prevzeta silne groze je mlada žena glasno kriknila in se sesedla na bližnji stol.

Na ženin krik pa se je zbudil tudi stari Klanšek, ki je spal v kamrici. Skobacal se je kvišku, odprl kamrico in pomolil glavo v hišo, zaspano vprašaje :

»I kaj pa je?«

»Oče,« povzel je Špelkovec, »žalibog da vam moram ravno jaz prvi sporočiti prežalostno novico. Pripravite se, očka, na naj-hujše! Glejte, vaš Janez je prestal nocoj vse pozemsko trpljenje.«

»Ka—ka—kaj?« je huknil starec z glasom, polnim groze in stopil v hišo.

»Janez je umrl,« je dejal zopet Špelkovec žalostno, »kdo bi si mislil. — Kako kratek je bil čas njegovega zakonskega življenja. Ravno danes je tri tedne, odkar se je poročil.«

Stari Klanšek je široko zazijal, nato pa se z obrazom, spačenim od groze, vrgel na mrtvega sina...

Od tedaj pa so se začeli žalostni dnevi za starega Klanška. On, kot bivši gospodar Klanškovine, je bil sedaj popolnoma podrejen tuji ženski, ki je gospodovala v hiši po svoji volji. Hrano in kamrico je imel sicer »izgovorjeno,« na drugo Klanškovo premoženje pa ni mogel več upati, kajti pri notarju je stalo zapisano, da katerikoli mladih zakonskih dveh preje umrje, podeduje potem ostali za njim vse premoženje, pa naj ostane že on ali ona.

Tako je bila torej mlada Klanškovka absolutna gospodinja vsega imetja. To je bil hud udarec za starca, zlasti še, ker se mu je vedno pogosteje oglašala vest, da je njegova neopravičena mržnja do starejšega sina bila kriva, da je prišla domačija v tuje roke.

Nekoč mu pa sosed naznani še neveselo novico, da se mlada Klanškovka moži in da ne bo dolgo, ko dobe h Klanšku novega gospodarja.

v korist obmejnim Slovincem!

Kakor otrok, tako milo je prosil Klanšek svojo sinaho, naj se nikar ne moži, vsaj ta čas ne, dokler je on živ, ker bi ne mogel gledati tujega človeka na mestu, kjer bi imel gospodariti njegov Janez.

Toda sinaha mu je hladnokrvno odgovorila, da sama ne more gospodariti, da je bodoči mož priden človek in da prinese k hiši tisoč goldinarjev dote.

In res, prihodnje pomladi so dobili pri Klanšku novega gospodarja.

Stari Klanšek pa je trpel, trpel sicer tiho, toda grozno. Lezel je v dve gubi in postajal sedaj za tem, sedaj za onim oglom. Sosedov se je izogibal, ker se mu je zdelo, da mu vsi njegovo gorje iz srca privošči. Morda se je starec motil, res pa je bilo, da so bili vsi sosedje enega mnenja, namreč da je stari Klanšek sam kriv svojega gorja. On je takrat dobro vedel, da je bil Janez bolj podoben za grob kakor pa za oženit. Zakaj mu ni branil? Takorekoč prisilil je na smrt bolnega Janeza, da se je oženil. To pa samo zato, da bi Jaka ne dobil ničesar.

Pri vsej njegovi nesreči so pa starcu še skoraj popolnoma odpovedale oči. Taval je, oprijemaje se okrog voglov, zdihoval in si želel smrti. Mlada dva sta mu sicer dajala hrano, vendar sta mu kmalu dala vedeti, da mu nista ničesar dolžna in da sta sedaj le ona gospodarja v hiši. Ko je nekoč zaprosil gospodarja, naj mu da nekoliko boljše hrano, se je zadržal mladi Klanšek nad njim:

»Ako je zame dobra, ki delam in trpim, bo tudi za vas, ki samo postopate!«

Odslej je starček jedel, kar so mu dali. Nekoč je naprosil Špelkovčevo hčerko, da je pisala njegovemu sinu patru, ki je služboval nekje pri Gorici, da se ga naj usmili in mu kaj pošlje.

Toda pater mu je odpisal, da mu ne more pomagati, ker še sam nič nima. Svetoval mu je, naj gre v ubožnico, ako doma ne more živeti. — — —

Neke zelo mrzle zimske noči je Klanšek zopet lazil okrog voglov in mraz ga je pretresal, da je kar drgetal. Obleko je imel lahko, vso obnošeno, že skoraj strgano, a nove mu mladi Klanšek ni napravil.

Sam ni vedel, kako to, da mu je nocoj vedno hodil sin Jaka na misel, z vsem očetovskim srcem je nocoj hrepenel, da bi ga zopet enkrat videl. Toda kako? On je tam v daljnji Ameriki. Sinek njegov je pa blizu, tega lahko vidi.

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

In res, kar obrnil se je in napotil k Matajcu, danes — prvokrat.

Matajka se je nemalo začudila, ko je vstopil v hišo človek, ki je njo, njenega moža in sina vedno le mrzil. Vendar mu je hitro ponudila stol.

»Matajka, čuješ, Matajka«, hitel je starec, »kje imaš svojega in Jakovega sina?«

»Oče, tukaj je, tukaj!«

To rekši, je prijela malega Jakca za roko in ga povedla k staremu očetu.

»Otrok moj,« je zaihtel starček in ga pritisnil krčevito na srce, »rad bi povrnil na tebi krivico, ki sem jo storil tvojemu očetu. Pa ne morem ti dati ničesar, vse so mi vzeli.«

»Matajka,« je dejal z milim glasom, »ali si kaj huda name?«

»Oče nič nisem huda, nič,« odgovorila Matajka je solznih oči. »Kaj bom huda, saj vidim, da se meni vseeno še bolje godi kakor vam.«

»Kaj pa moj sin Jaka, ali kaj piše? Ali je še živ?«

»Da, oče, še je živ. In piše mi tudi in večkrat vpraša za vas. Sicer pa trpi tam v Ameriki kot črna živina.«

V tem je udarila stenska ura deset.

»Jej,« vzdramil se je starec, »domov moram, če ne mi bosta še zaprla!«

»Očka, pa pri nas spite,« ga je nagovarjala Matajka!

»Ne ne, moram domov. Pa pridem jutri spet.«

In odšel je drsajočih korakov v temno noč...

Klanškova mlada dva sta že spala, ko je pridrsal oče domov. Ko je nekaj časa brezuspešno rupal za kljuko, jel je trkati na hišno okno, glasno proseč, naj mu odpreta, da pojde počivat.

Ali mladi Klanšek, probujen iz spanja, je grdo zarežal nad njim:

»Kje ste pa prej hodili? Saj imate vendar čas pri belem dnevu leči v posteljo. Še tega se manjka, da bi vam na ljubo v tem mrazu vstajal iz postelje.«

»Odpri, prosim te, odpri, če ne bom zmrznil« — prosil je milo usmiljenja vredni starček! »Ne bom vam odprl, ne. Pa pojdite v hlev, tam je gorko in dobro za vas!«

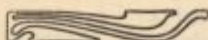
Starec ni nič prosil. Šel je proti hlevu, a revež slep in star in vrhu tega še v temni noči, zabredel je k svinjaku in padel v jamo, kamor se je iztekala gnojnica — ...

Drugo jutro pa so ga potegnili iz gnojnice — zmrznjenega.

Pol leta po žalostni smrti Klanškovi prišel je obiskat svoje starše pater Salvator — nekdanji Klanškov Francelj. Šel je tudi

tja za hlev na vrt, odkoder se je tako lepo videla Klanškovina, njegova rojstna, a sedaj zanj popolnoma tuja hiša. Naslonil se je na orehovo deblo in jokal glasno. Skušali smo ga potolažiti, a ni se nam posrečilo. Nepotolažen in solznih očíj nas je zopet zapustil.

Od tedaj pa ga ni videl nikdo več v domači vasi.

PETRUŠKA:

Oj ta kos, črni kos —

Oj ta kos, črni kos
ves dan, vso noč poje,
tak je pel, ko vesel
bil sem drage svoje.

Zdaj ne vem, kam naj grem,
šel bi po navadi,
toda vem, da ne smem
k ljubici več mladi.

Saj njen mož, kruti mož
v sobo jo zapira,
vso noč tam, vem to sam,
solzice otira.

Oj ta kos, črni kos
ves dan, vso noč poje,
ni mi moč v temno noč
skriti boli svoje.

Gozd trpljenja.

Srbska pravljica.

Neke temne noči je stal mladenič ob robu gozda. Obdajalo ga je visoko drevje in gosto grmovje, z ostrim kamenjem posute poti so se križale na vse strani. Spočetka je korakal mladenič hitro, s povešenimi očmi in globoko zamišljen. Niti opazil ni, da se gozd čim dalje bolj gosti, dokler ni padel preko neke korenine. Sedaj je šele spoznal, da je zašel ter da je v grozni puščavi. Urno je vstal in hitel naprej, sedaj po tej, sedaj po drugi poti, da bi čim preje prišel iz gozda. Toda vse zaman.

Blodeč po gozdu je zapazil, da je zopet tam, kjer je bil najprej. Tukaj je legel na tla, moči so mu omagale, lakota ga je začela moriti. Pokril si je z rokama obraz in je začel glasno vzd-

hovati. Ko je zopet dvignil glavo, se je zdrznil: Pred njim so stali trije moški, ki jih doslej ni bil opazil. Prvi je nosil z zlatom vezeno obleko, pas pa mu je bil obsut z dragimi kamenji. Drugi je bil ogrnjen v črno haljo, prepasano z rdečim pasom. Tretji je nosil višnjevo haljo, okoli pasu pa se mu je ovijal kožnat pas, v močni roki je držal sekiro.

»Kaj delaš tukaj?« so ga vprašali vsi trije obenem.

»Umiram,« je odgovoril mladenič, »usmilite se me!«

»Česa želiš?«

»Želim, da pridem čimprej iz tega gozda.«

»Izberi si enega izmed nas, da ti pokaže pot.«

Mladeniču je najbolj ugajal oni, ki je imel zlato vezeno obleko, zato je dejal: »Tebe sem si izbral.«

Mož v zlati obleki se je nasmehnil in je prijel mladeniča za roko; ostala dva pa sta izginila. Hitrih korakov je stopal mladenič za svojim vodnikom. Dasiravno sta hodila že več ur, sta bila še vedno v gozdu.

»Utrujen sem, ne morem dalje,« je dejal mladenič končno in se ustavil.

»Pot je dolga, a tvoje noge so slabe,« je odgovoril mož, »jaz te ne morem več spremljati. Toda čez nekaj časa prijezdi tod mimo popotnik. Tu imaš meč in vzemi mu konja, ki te ponese dalje.«

»Gorje mi,« je kriknil mladenič, »kdo si, ki mi svetuješ kaj tako groznega?«

»Imenujem se Zločin!«

»Proč od mene!« je zaklical mladenič in se vrgel na tla. Zaslišal je za seboj peklenski krohot, v naslednjem trenutku pa je zopet bil sam. A že sta stala pred njim dva človeka.

»Kaj delaš tu?« sta ga vprašala.

»Umiram, usmilite se me!«

»Česa želiš?«

»Da pridem čim prej iz tega gozda.«

»Kdo izmed naju naj te vodi?«

Mladenič si je izbral onega z rdečim pasom. Molče ga je neznanec prijel za roko in ga je odvedel seboj. Čez dolgo časa sta prišla do brezdna, odkoder je bilo slišati jok in zdihovanje. Mladenič je zopet omagal in je ječal, da ne more dalje. Črni neznanec pa je dejal: »Samo po tem potu moreš iz gozda. V tem brezdnju je smrt in ta te reši vseh muk.«

»Joj meni! Kdo si, ki mi svetuješ to?«

»Jaz sem Obup!«

»Proč od mene!« zavpije mladenič in se zgrudi na tla. —

Ko je zopet odprl oči je stal pred njim oni tretji mož v višnjevi halji in s sekiro v roki. Dejal je: »Pojdi z menoj, mladenič; dolga je tvoja pot in polna muk; toda kdor trpi, temu pomaga Bog.«

Vesel je segel mladenič neznancu v roke in potem je šel tujec pred njim. S sekiro je delal pot skozi goščo.

»Tu, zadeni si hlod na rame!« je ukazal neznanec. Mladenič je ubogal, dasi je bil truden in ga je mučil glad. Kmalu se je začel gozd svetliti, mladenič je postajal čim dalje veselejši, saj se mu je zdelo breme vedno lažje, ker ga je nosilo upanje na svojih krilih. Končno sta prišla ven iz gozda. V jutranjem solncu se je razprostirala pred njima zelena planjava.

»Zunaj sva,« je dejal tujec. »Gozd, skozi katerega si moral iti, je bil gozd trpljenja. Ne zabi tega nikdar! Sedaj pa odloži svoje breme.« Mladenič je vrgel hlod s svojih ramen, in je vprašal: »Kdo si ti, ki si me vodil tako lepo?«

»Jaz sem Delo!« je odgovoril tujec in izginil.

• RAZNOTEROSTI •

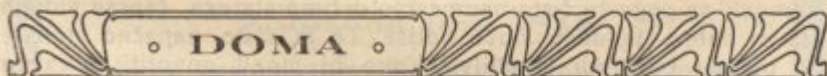
Na naslovní strani prinašamo sliko Božene Nemcove, češke slavne pisateljice in narodne buditeljice, o kateri smo obširneje pisali v 1. številki tekočega letnika.

Deželnozborska večina za žensko volilno pravico. V oldenburškem deželnem zboru na Nemškem je bila na eni zadnjih sej jako zanimiva razprava o ženski volilni pravici. Svobodomisleci so bili vložili predlog o preosnovi oldenburškega občinskega reda in v predlogu so med drugim zahtevali, naj se državljanske pravice moških popolnoma raztegnejo na ženske. O tej zahtevi so agrarni in drugi reakcionarni elementi jako razburljivo debatirali. Za protidokaze so navajali razne veselost zbujačo opombe. Na primer: »Zgodilo bi se lahko, da bi sestojala večina občinskega sveta iz žensk«. »Podelitev volilne pravice poročenim ženskam bi povzročala ločitve zakona«. »Ženska je veliko predobra za ostudne volilne prepire«. In še cela vrsta podobnih cvetk je dehtela iz reakcionarnih »razlogov«. Vlada je dvakrat izjavila, da se ne more spoprijazniti z žensko volilno pravico, da je treba ravnati »zelo previdno in neprenagljeno«, da se je »treba zadovoljiti s plošno uporabo žensk za znane občinske zadeve« in

končno: »Oldenburg tudi nima naloge, da stori tozadevno prvi korak v Nemčiji«. Deželnozborska večina, ki je še leta 1907 odločno odklonila predlog o ženski volilni pravici, pa danes več ne misli tako kakor visoka oldenburška vlada. Pristaši ženske volilne pravice med poslanci so opozarjali na ugodne podatke o ženski volilni pravici na Finskem, Norveškem in drugih deželah, nadalje so dokazali, da bi žena na socialnem polju še mnogo več storila kakor že stori, ako bi imela volilno pravico. Slednjič so sprejeli z 22 proti 19 glasovom predlog: »Pasivna volilna pravica v občinske zastope naj se podeli vsem ženskim članom občine, ki imajo vse državljanske častne pravice in so izpolnile 24. leto in so ali poročene ali pa so tri leta prispevale k občinskim bremenom samostojni davek.« S sprejetjem tega predloga je prvič nastopila v nemškem pokrajinskem parlamentu večina za žensko volilno pravico, čeprav v omejeni obliki.

Ženska banka. Pred nekaj časa se je združilo v Berlinu več samostojnih žensk, ki so ustanovile samostojno banko. Ta denarni zavod je imel takoj spočetka mnogo posla; predvsem ima namen pomagati ženskam, ki se ne spoznajo v denarnih stvareh. Žensko banko vodijo seveda in so v njej uslužbene same ženske.

Avstrijska žena v javnosti. Kakor povsod je smela še pred nekaj desetletji opravljati žena tudi v Avstriji najtežja dela za najnižjo plačo. Šele od sedemdesetega leta sem je ženskam pristopen učiteljski poklic, in od dvainšedemdesetega leta poštna služba. L. 1890 je češko žensko društvo »Minerva« v Pragi odprlo prvo srednjo dekliško šolo v srednji Evropi in od l. 1897 je dovoljen ženskam v Avstriji pristop na filozofsko, od l. 1900 na medicinsko fakulteto. L. 1901 je promovirala v Avstriji prva doktorica filozofije, l. 1902 prva zdravnica.

Snaga v hiši. Nekatere gospodinje so v tem oziru jako stroge in natančne. In prav imajo. Zamazano in zaprašeno stanovanje je slabo izpričevalo za gospodinjjo. Prav pa ni, če dovoljuje gospodinja, da služkinja stepava prah s pohištva ali pa celo ometa z omelcem podobne, kipe in tudi pohištvo. Res je sicer, da odpravijo na ta način prah z dotičnih predmetov, toda ta način snaženja ima samo hipen uspeh ter je škodljiv zdravju. Prah, ki ga odpravimo s pohištva z ometanjem, se vzdigne v zrak, plava po njem, sili naprej, sledi nam v spalnico, jedilnico, povsod. Odpravili smo ga s kraja, kjer je mirno ležal, povzročili smo njegovo gibanje in mu pripravili pot v

pljuča. Prah je sam na sebi zelo škodljiv pljučam, razun tega pa so v prahu prav pogostokrat strupene snovi, takoimenovani bacili, ki so vzrok raznim nalezljivim boleznim. Marsikdo naleze bolezen potom prahu; to velja zlasti v majhnih, zaduhlih mestnih stanovanjih, kjer ni dovolj zraka in ne solnca. Zato moramo biti previdni pri snaženju pohištva. Ne otepajmo predmetov, nego jih obrišimo s čisto ruto, ki jo moramo večkrat strepati. Dobro je tudi včasih prav neznatno zmočiti cunjo, toliko da je malo vlažna. Tako pobereмо ves prah, ne da bi se dvignil v zrak. Seveda moramo ravnati oprezno, da ne pokvarimo pohištva.

Šipe čisto umiješ z ostrim kisom ali z razredčeno solno kislino. Treba jih je potem še splakniti s čisto vodo.

Madeže od rdečega vina, malinovca in družega sadnega soka pomoči s kislim mlekom in pusti mleko nekaj časa na madežih. Potem izperi blago v mlačni vodi. — Za lise od črnega vina zažgi malo žveplja in drži umazani del blaga nad žvepljevim dimom. Saj pa pomoči madeže z vodo. Žvepljev dim izvleče iz obleke vse madeže te vrste. Včasih že zadošča, da držimo pod madežem navadno gorečo žveplenko. Samo paziti treba, da oblek ne zažgemo.

Snažilno sredstvo. Raztopi v salmijakovem cvetu, kateremu prideni malo vode, precej soli. S to raztopnino lahko odstraniš marsikatera madeže iz obleke in perila.

Lepilo za slonovo kost in morsko peno. Zdrobi v prašek pogášeno apno zmešaj ga z beljakom v testo, namaži s tem testom zlomljene dele slonove kosti in jih zlepi. Stisnjeni deli se morajo sušiti 24 ur. Morsko peno zlepiš s testom iz pol arabskega gumija in pol zdrobljene krede.

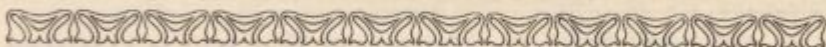

Marsikatera slovenska gospodinja še vedno ne ve, da je Kolinska kavna primes najboljši kavni pridatek. Ne ve zato, ker je še ni nikdar poizkusila, kajti ko bi jo poizkusila samo enkrat, bi se gotovo takoj prepričala, da je Kolinska kavna primes najizbornejše blago te vrste. Pa zakaj je ne poizkusi? Tu je več vzrokov, ali vsi so nič vredni. Glavni vzrok je pač komodnost in pa konservativnost, dve glavni napaki nas Slovencev in posebno slovenskih gospodinj. Iz same komodnosti in konservativnosti se pogosto čisto neumestno držimo starega, čeprav vidimo, da ni dobro, in da je novo boljše. To je čisto napačno stališče, ki utegne biti tudi škodljivo. Kako bi mogli govoriti o kakem napredku, če bi se dosledno v vsem držali tega stališča? Kako bi mogli govoriti o razvoju tehnike, industrije itd.? Smejal bi se vsak, če bi kdo zahteval, naj se ljudje vozijo iz Ljubljane v Trst z vozom ali pa celo hodijo peš — mesto da bi se vsedli v cenejši in pripravnejši železniški vagon! Ravno tako bi se smejal vsak človeku, ki bi hotel zapreti tovarne, razdejati vse stroje in vpe-ljati ročno delo za stvari, ki jih stroji v tovarnah izvrše točneje in ceneje! In ravno tako nespametno bi bilo, če bi kupovali slabo blago iz same konservativnosti in komodnosti še naprej, dasi vemo, da je slabo in da je drugo boljše.

Ko se je pri nas začela Kolinska kavna primes razširjati, si je kaj hitro pridobila krog dobrih in zvestih prijateljic med slovenskimi gospodinjami. Vzrok temu je bil seveda ta, da je Kolinska kavna primes v resnici najboljši kavni pridatek. To mora spoznati vsak. Kakovost Kolinske kavne primesi je nedosežna, in kava, kateri je Kolinska kavna primes pridejana, je tako finega okusa, da zadovolji tudi največjega izbirčnega. Celo tak jo rad pije, ki sicer ni poseben prijatelj kave.

Pa ne samo izvrstna kakovost je vzrok priljubljenosti Kolinske kavne primesi, ampak v enaki meri tudi to dejstvo, da je ta kavni pridatek edino res pristno domače blago te vrste. Kolinska tovarna v Ljubljani namreč, ki to kavno primes izdeluje, je domače podjetje združenega našega trgovstva. Domačo industrijo in domačo trgovino podpirati in s tem množiti naše narodno premoženje pa mora biti važna dolžnost vsakega zavednega Slovenca in vsake zavedne Slovenke. Le na ta način se bomo namreč vedno bolj bližali našemu idealu: gospodarski osamosvojitvi našega naroda.

Slovenske gospodinje, ki niso še odjemalke Kolinske kavne primesi, naj odlože svoje neumestne pomisleke in naj stopijo v krog njenih številnih prijateljic. To bo v njih lastno korist, ker bodo za svoj denar dobile res izborno blago in v korist celokupnemu našemu narodu, ker bodo s tem podpirale našo domačo industrijo in trgovino!

Tovarna pohištva

J. J. NAGLAS

Zaloga in pisarna: **LJUBLJANA** Tovarna s stroji:

Turjaški trg št. 7 — Trnovski pristan 8-10

Založena leta 1848

**Zaloga priprostega in najfinejega lesenega
in oblazinjenega pohištva,**

zrcal, strgarskega in pozlatarskega blaga, pohištvene robe, zaves,
odej, preprog, zastiral na valjcih, polknov (šaluzij).

Otroški vozički, železna in vrtna oprava

,SLAVIJA'**vzajemno zavarov. banka v Pragi,**

ki je največji slovanski zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, bodisi za življenje, proti požaru, proti ulomu ali pa proti razbitju stekla in ogledal, le pri njej. — Banka **,SLAVIJA'** ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Banka „Slavija“ je res slovanska zavarovalnica z vseskozi slovansko narodno upravo. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrotinam namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fondi **K 53,758.285·24** jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka **K 2.598.081·85**. Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala **K 115,390.603—**. — Vsa pojasnila daje ter cene in razkazila razpošilja drage volje in poštine prosto

Generalni zastop ,SLAVIJE'
vzajemno zavarov. banke v Ljubljani.

Kranjska betonska tvornica **TRIBUČ & K^o. Ljubljana**

Pisarna, tvornica in skladišče na Tržaški cesti. Tel. št. 296.

priporoča vsa v betonsko stroko spadajoča dela, zlasti: cevi v vseh velikostih, na stroj ali na roko izgotovljene, stopnice, balkone, betonasto opeko za dimnike, ki ne razzebe, strešno cementno opeko modernega modela, nagrobne spomenike, stavbne okraske, korita, cementne plošče za tlak v modernih vzorcih itd.